

Constantin OLTEANU

TĂCEREA CARE SE AUDE

EDITURA **UNU**

Chișinău, 2023



Editura UNU

str. Ion Creangă, nr. 62/4, Chișinău MD-2064, Republica Moldova

Tel.: (+373) 69 12 23 42

Email: editura.unu@gmail.com

Web: www.editura1.md

Constantin Olteanu

TĂCEREA CARE SE AUDE

Ediția I, septembrie 2023

Autor: Constantin Olteanu

Editor: Igor Condrea

Lector: Silvia Berlinschi

Coperta și prezentare grafică: Igor Condrea

Machetare: Grig Teodor-Anghel

Prepress: Editura UNU

Tipar: Fox Trading SRL

© Text: Constantin Olteanu, 2023.

© Prezentare grafică: Editura UNU, 2023, pentru prezenta ediție.
Toate drepturile rezervate.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

Olteanu, Constantin.

Tăcerea care se aude / Constantin Olteanu ; coperta și prezentare grafică :
Igor Condrea. – Ed. 1-a. – Chișinău : UNU, 2023 (Fox Trading). – 252 p.

[300] ex.

ISBN 978-9975-3635-2-5.

821.135.1(478)-3

O-50

*Această carte
e din gândurile mele,
pe care le port cu mine
așa cum îmi port sângele.*

11 iulie, cer posomorât pe întreg teritoriul Moldovei

Pentru data de zece iulie, buletinele meteo anunță ploi puternice la Chișinău. La Cahul, va ploua mai zgârcit, iar la Edineț va ajunge ploaia din capitală. Și pe unsprezece iulie va fi o zi posomorâtă în Moldova, cu ploi de scurtă durată, dar multe, încât să acopere toată țara de dimineață până seara. Vântul va sufla din Vest, chiar dacă Europa nu acceptă vaccinul administrat la Chișinău în vederea ridicării restricțiilor de călătorie pentru cetățenii noștri.

Locuitorii satelor din sudul Moldovei vor merge spre secția de vot în cizme, mestecând noroiul unor drumuri care nu au fost asfaltate vreodată. În sate, nu au existat niciodată trotuare. Au fost doar cărări. Pe timp de ploaie sau când se topesc zăpezile, cărările dispar definitiv. Oamenii merg în treaba lor ținându-se de garduri. Și duminică, mulți dintre noi vor merge la vot ținându-se de garduri și purtând prin glodul satului speranța că, dacă nu noi, atunci măcar copiii noștri vor avea străzi asfaltate și trotuare pe care să ne târâm papucii în drum spre vot sau în drum spre casă.

Vom avea într-un buzunar, ferit de ploaie, buletinul de identitate. Cu poza aceea în care eram tineri, în care aveam casele abia pornite, cu copii irepetabil de mici și de dulci, cu roentgenul bun și cu toți dinții în gură, cu speranța că se va face fata doctor și ne va feri casele de suferință. Suntem și acum tineri, mai tineri, în buletinele de identitate. Și casele tot negata sunt, roentgenul clatină

ușor capul doctorului. Doctorul care nu e fata noastră, pentru că fata noastră crește țelină în Anglia și știe că, în engleză, țelină e celery. Buletinul nu are termen de valabilitate. Doar că fișa de însoțire e vândută de ștampile. Niște dreptunghiuri mici cu cuvântul „votat” prins într-un chenar din care nu are cum să iasă. Și data: 11 iulie 2021. Până la ea – alte dreptunghiuri, vinete și ele: „30.11.2014”, „28.11.2010”, „05.04. 2009”, „25.12.2001”, „22.03.1998”, „27.02.1994”.

Acum, câți ani ai tu? Bine, șaiszeci și cinci. Câți ani aveai pe 27 februarie 1994? Treizeci și opt. Casa rămânea doar de tencuit în exterior, iar fata... Fata era clasa a șasea și o tot făcea pe doctorița prin casă când tu te văicăreai că te rod picioarele. De la cizmele de cauciuc te dureau. Pentru că era glod și în sat, și pe deal, iar guma tot gumă rămâne. Ți-e frig.

Aproape la toate alegerile parlamentare a fost glod. Ai mers în cizme la alegeri. Ca la tăiat la vie. Un pic de speranță mai mult în duminica aceea. Dar exact atât cât a fost și în altă duminică. Din noiembrie sau din februarie. Doar că tu aveai treizeci și opt de ani.

Ei și ce dacă va ploua? Tu aveai treizeci și opt de ani. Și aveai o viață în față. Inclusiv acest 11 iulie, în care, așa cum spun meteorologii, va fi posomorât și va ploua pe aproape întreg teritoriul Moldovei.

Și atunci, ce să compar? Doi hamali? Sau două țări?

Am fost în Statele Unite ale Americii. Ceea ce continui să fac și acum, când au trecut deja aproape două săptămâni de la revenire, e să le tot compar pe toate de aici cu cele de acolo. O nesfârșită comparație de care nu mă pot debarasa. Și istovitoare. Pentru că merg pe trotuar și mă trezesc comparându-l cu trotuarul de acolo. Și caut în minte niște crăpături pe care să le fi văzut pe la ei. Poate că sunt. Poate totuși sunt. Ca să nu fiu eu cel care pierde în actul acesta de comparație. Dar e greu să găsești crăpătura aceea.

Merg la alimentară să cumpăr sare, că se pune varza la murat. Și nu e bună sarea iodată. De piatră trebuie. Scorțoasă și neiodată. Găsesc într-o alimentară de la Cio-cana. Zic: „Iau patru pachete, că mâine, cine știe!” Și iau patru pachete. Ajunge și rândul meu și pun pachetele unul câte unul pe bandă. Dar sarea curge din pachetele prost ambalate. Și curge sare pe bandă.

– Vă fac dezordine aici, zic. Pachetele astea curg.

– Dacă ați văzut că curg, spune casierita, de ce nu le-ați pus în pungi? Că doar se vede că curg.

– Păi, acolo, la sare, zic eu, nu sunt pungi. Dacă ați văzut că curg, de ce nu puneți pungi lângă ele?

Casierita tace și nu vrea să mi se uite în ochi.

– De ce e atât de tristă lumea pe aici? Atât de tristă și de supărată?

Acolo, m-a rugat fiică-mea să cumpăr lichid de spălat vasele. Mi-a arătat un angajat al magazinului vitrina de

pe care să-l iau. L-am pus pe bandă. Când aceasta s-a mișcat, a căzut vasul pe bandă. Și s-a vărsat. Am spus cele câteva fraze în engleză pe care le purtam cu mine, dar casierita și-a cerut ea scuze. Și a vrut să aducă altă sticlă. Am convenit însă să bage sticla într-o pungă, că merge și așa. Și și-a tot cerut scuze.

M-am pomenit din nou comparând. Și am tot căutat casierite supărate prin America. Supărate și triste.

M-am plâns copiilor că nu pot găsi pe la noi o baterie pentru un sfredel. Și am găsit acolo. Mi-a cumpărat-o băiatul meu. Nu era ieftină, dar mi-a dăruit-o. Am pus-o în valiză alături de toate celelalte pe care le aveam cu mine.

Când am desfăcut bagajele, acasă, am înțeles că undeva, cineva a luat bateria. Am dat bagajele în America. Niște hamali le-au transferat dintr-un avion ajuns la Istanbul în alt avion care pornea spre Chișinău. Undeva, cineva a furat o baterie. În America? În Istanbul? La Chișinău? Undeva, cineva.

Și nu ai cum să-i reproșezi ceva cuiva. Îmi rămâne doar să presupun. Și să mă tem de o nechemată de mine comparație. Pentru că aș putea să mă trezesc căutând în Chicago un obiect care ar fi lipsit în niște valize. Dar nu-l pot găsi. Sunt toate. Și dacă sunt, și dacă compari... Ce am să compar într-o astfel de situație? Doi hamali? Sau două țări?

O pânză de fum urcând către cer

Se scumpesc lemnele pe la noi. La noi e acolo unde e frig. Unde lipești palma de sobă, iar apoi o bagi în buzunar să o încălzești. O mai încălzim din când în când. Seara, când nu se mai umblă pe ușă. Punem un braț de lemne și fumul din hogoag ne leagă casele de cer. Cerul e acolo unde, cum zicem noi, pleacă toți acei care nu vrem să plece. Ca și cum ar sta ei acolo și s-ar uita în jos, spre noi. Zic: „Uite, la mine iese fum. Li-i cam frig, probabil.” Știu oare ei că la noi se cam scumpesc lemnele? Poate nu. La ce să-i mai tulburăm și pe ei? La ce să le mai aducem aminte copilăria aceea în care cărau lemne în spate de la o margine de pădure ruptă uneori de furtuni. Un braț de lemne, legat cu o frânghie și înfășat într-o cufaică pe care deja nu o mai îmbrăca nimeni. Nu, nu – lăsați dicționarele și nu căutați alte cuvinte. Cufaică îi zicem noi. Cei care nu au îmbrăcat-o niciodată îi zic fufaică. Noi îi spunem cufaică. Ca să se simtă mirosul acela de fum vechi adunat tot încălzindu-ne pe la focuri. Și să aducă a duminici șezute pe la porți mâncând răsărită prăjită. Tot pe cufaică. Așternută pe pământul care încă mai păstrează căldura unei zile de vară.

Se scumpesc lemnele pe la noi. E un pic nedrept că cei care vând lemne se încălzesc cu gaz. Că au casa prinsă în calorifere și podelele încălzite. Că miroase a ciorap dogorât de la o margine a iernii până la cealaltă margine. Ca și cum ar merge mereu pe un cuptor care nu mai are sfârșit. E un pic nedrept.

Iernile noastre, cu bătrâni ținându-se de gard, de prispă, de pereții casei în timp ce duc, lipite la piept, două-trei lemne, nu se mai învechesc. Mereu niște bătrâni care caută să se prindă de ceva, ținând lipite la piept două-trei lemne.

Știu, mai mergem într-o sâmbătă pe la ei și le ducem niște brațe de lemne sub pat. Ca să nu iasă noaptea afară. Că noaptea, noaptea cum o să prindă ei cu mâna prispa, peretele, ușa...

Și lăsăm în urma noastră o pânză de fum urcând către cer. La fiecare casă, câte o pânză de fum. Către cer. Și ei, acolo sus: „Uite, au aprins focul în sobă. E cald, probabil acasă.” Și se bucură. Acolo în cer. Doar că nu au cum să știe și ei, acolo în cer, că s-au cam scumpit lemnele pe la noi.

Ne ținem tari, dar ne dăruimă lucruri mărunte

Ne ținem tari, dar ne dăruimă lucruri mărunte. Ridicăm pietre uriașe, ținem cu umărul maluri gata-gata să se desprindă, dar, la puțină vreme doar, nu putem culege o băsmăluță de jos. Ne împotrivim unor instincte aduse cu noi odată cu acea primă deschidere a ochilor, acoperind locul gol lăsat de ele cu niște principii, niște convingeri luate de nu știu unde și puse în rama aurită a vieții fiecăruia. Și ne trezim brusc recușerți de instinctul acela. În totalitate. O radieră trece obraznică, lunecă neoprită peste niște gânduri pe care le tot paștem pe pașiștea minții noastre. Și nu rămâne nimic. Sau altceva iese de sub desenul acela lăsat de ușoara atingere a creionului de foaie.

Erau timpurile în care „șvabra” a fost redenumită în teu, când „stanția” a devenit, un pic mai românește, „oprire”, când nu mai strigam „zaniato” după o ușă cu zăvorul tras, când ne-am trezit înregimentați, prin vrerea noastră, într-o împotrivire colectivă la tot ceea ce se roștea într-o altă limbă decât limba pe care o vorbeam noi.

Eram la un fel de reciclare la infanterie, la parașutism. Vreo treizeci de bărbați duși la Bolgrad și îmbrăcați în uniforme militare. Bolgradul era pentru mine, și poate încă mai este, o piață la care mergeam uneori cu mama ca să ne cumpere câte o bluză. Mi-e cald și acum de la bluzele acelea.

Timp de câteva săptămâni, am învățat tot ce se putea învăța despre parașută. Câte așe are, cum se bagă în raniță, cum se face nodul la firul de bumbac de care depindea

viața noastră. Numaidecât de bumbac. Cum să ținem picioarele lipite unul de altul atunci când vom atinge cu ele pământul. Și cum să numărăm. Un ofițer despre care nu știam nimic și care nu știa nimic despre noi ne repeta de dimineață până în seară: „Redko, spokoino: piatsot odin, piatsot dva, piatsot tri”. Și tragi de inel. Erau trei secunde în care ne dezlipeam de podeaua avionului și după care, cu ajutorul lui Dumnezeu, cred eu, se deschidea imensa cupolă albă a parașutei. Exersam. Aveam în spate o raniță cu nisip, urcam pe o trambulină din lemn, fixam cu grijă cizmele la marginea ei și... Și numărăm: „piatsot odin, piatsot dva, piatsot tri! Trăgeam de inel, după care trebuia să înțeleg că acolo sus, albă, imensă se deschidea cupola unei parașute care trebuia să mă țină viu. Dar îmi era frică. Frică de moarte.

La Chișinău, grupuri de tineri cântau lângă bustul lui Eminescu, oamenii mergeau duminica la Teatrul de Vară și se revărsa peste toate un gen de renaștere națională amestecată cu o nelimpezită până la capăt dorință ca aștia de sus să fie un pic mai aproape de oameni, mai deschiși și cu mai multă îngăduință față de elementul național și față de parcursul nostru istoric.

Aveam ranița trasă pe spate, cizmele potrivite la marginea trambulinei și numărăm: „Cinci sute unu, cinci sute doi, cinci sute trei.” Ofițerul nu avea cum să audă numărătoarea mea abia șoptită, dar atât de românească și atât de nerusă! Pentru că, îmi spuneam eu, de ce în rusă?

Și iarăși, cu ranița în spate, și iarăși cu cizmele...

În ziua în care am sărit din avion, eram omul cu cele mai puține probleme din lume. Nu avea nevoie de casă,

deși nu o aveam. Nu avea nevoie de bani, deși am avut mereu prea puțini. Nu aveam nevoie de nimic. Doar de palma aceea de pământ pe care s-o ating cu talpa după cele câteva zeci de secunde în cădere liberă.

Sar... Și... „Piatsot odin, piatsot dva, piatsot tri.”

Ne ținem tari, dar ne dărâcăm lucruri mărunte. Deși... Deși moartea nu e mărunță deloc.